

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дяченко Вікторії Михайлівни «Наукова та культурно-просвітницька діяльність Олександра Цинкаловського», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії PhD з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт.

Історичні постаті є певними маркерами та символами тієї чи іншої епохи. Саме вони втілюють характерні риси та суперечності часу, відображають настрої та сподівання тієї чи іншої частини суспільства. Саме вони увиразнюють та оживлюють той чи інший період минулого. Саме завдяки просопографічним дослідженням вітчизняній історичній науці вдається відійти від розгляду лише загальних політико-соціологічних проблем, а наповнити історичні студії живим, конкретним змістом, наочно показуючи хід історії через долі конкретних особистостей.

З огляду на це не випадковим є ріст інтересу до вивчення ключових постатей минулого, їхнього життєвого шляху, громадсько-політичної й культурно-просвітницької діяльності, наукової творчості і т. д. Оскільки, в силу відомих політичних причин у комуністичні часи десятки імен суспільно-політичних, наукових та культурних діячів не функціонували ні в академічному, ні в суспільному просторі. Вивчення таких особистостей, як Олександр Цинкаловський є зумовлене, з одного боку, необхідністю повернути сучасникам імена тих діячів, котрі репрезентували український національний рух, українську культуру та українську науку у ХХ ст., але з тих чи інших причин не були належно оцінені; з іншого, виразними тенденціями до розвитку краєзнавчих та регіональних студій у вітчизняній історіографії. Слід уважати, що дисертація Вікторії Дяченко становить значний науковий інтерес і її не оминуть своєю увагою дослідники історії України та волинезнавці, позаяк обрана здобувачкою тема раніше не була предметом окремого глибокого спеціального дослідження.

Тема дослідження містить також у собі вагоме гуманістичне наповнення, сприяє подоланню низки усталених стереотипів щодо висвітлення історії розвитку Волині, її культурного життя у першій половині ХХ ст., зміцнює патріотичні настрої, так потрібні сьогодні. Отже, актуальність теми дисертації не викликає заперечень.

Наукові пошуки Вікторії Дяченко узгоджуються з планами науково-дослідної роботи кафедри історії України та археології, факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки загалом.

2. Наукові положення, розроблені особисто дисертанткою та їх новизна.

Представлені у дисертації положення, концептуальні засади, структура, постановка завдань та їх вирішення, узагальнені висновки є результатом реалізації авторської концепції та самостійно виконаного наукового дослідження. У роботі використано, проаналізовано, інтерпретовано й узагальнено доробок попередників. Історіографічний огляд теми засвідчує, що в науковій та науково-публіцистичній літературі нагромаджено значний матеріал, що стосується вивчення насамперед сфери наукових зацікавлень Олександра Цинкаловського. Основу історіографії складають праці дослідників української діаспори та науковців материкової України. Дисертантка зробила аргументований висновок, що наявна історіографія, розкриваючи проблему, тим не менше не охопила усіх граней наукової, а особливо культурно-просвітницької діяльності вченого. Це стосується, наприклад, його роботи на посаді директора Волинського музею при Кременецькому ліцеї, інших аспектів означеної проблематики. Тож у жодному з опрацьованих досліджень не було здійснено комплексного аналізу наукової та культурно-просвітницької діяльності Олександра Цинкаловського. Таким комплексним аналізом збережених історичних джерел та наявної літератури стало дослідження Вікторії Михайлівни Дяченко, у якому на підставі різнохарактерного джерельного матеріалу відображено усі сторони життєвого і наукового шляху волинезнавця.

Ознайомлення з текстом дисертації показує, що вона базується на широкій і різноплановій джерельній базі, яка дає можливість повно і ґрунтовно розкрити тему. Їх використання дало змогу належним чином висвітлити основні напрями наукової та культурно-просвітницької діяльності Олександра Цинкаловського.

3. Обґрунтованість й достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Усі наукові результати достовірні та належно обґрунтовані, що підтверджують наступні положення:

✓ наукові результати базуються на опрацьованні документів, що зберігаються у Відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, Центральному державному історичному архіву України, м. Львів, Державному архіві Волинської області, архіві Варшавського університету, Волинському краєзнавчому музеї, Кременецькому краєзнавчому музею, науковій та публіцистичній праці вченого, підготовчих матеріалів, які використовував Олександр Цинкаловський у викладацькій діяльності, джерелах особового походження (щоденники, автобіографії, спогади, епістолярій), матеріалах періодики, речових пам'ятках (світлина, ін.) тощо;

- ✓ додатки, представлені у роботі, підготовлені на основі верифікації архівних та друкованих джерел суцтєво доповнюють зміст дисертації Вікторії Михайлівни Дяченко;
- ✓ достатня кількість наукових публікацій, що прямо відповідають темі дисертації та розкривають усі аспекти дослідження (1 – у закордонному виданні, 5 статті – у наукових фахових виданнях України, інші – у матеріалах наукових конференцій); Публікації різнопланові, висвітлюють усі аспекти досліджуваної теми;
- ✓ дисертація знайшла належну апробацію на міжнародних, всеукраїнських, університетських конференціях.

4. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи. Дисертація Дяченко Вікторії стане у нагоді при написанні узагальнюючих та спеціальних праць з історії України, Волині, археології краю, українського пам'яткознавства, музеєзнавства, історичного краєзнавства першої половини ХХ ст. Рівно ж результати дослідження можуть бути використані підготовці курсів та спецкурсів з історії України, Волині, української діаспори, при викладанні волинезнавчих курсів у закладах освіти різного рівня, екскурсійній та музейній роботі.

5. Використання результатів роботи. Результати дисертації використовуються у навчальному процесі факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки під час викладання таких нормативних та вибіркових дисциплін як “Новітня історія України”, “Історія Волині”. Результати дослідження рівно ж використовуються у навчальному процесі фахового коледжу технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки під час викладання навчальної дисц “Історія: Україна і світ”.

6. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено державною українською мовою, логічно та послідовно. Застосована у роботі наукова термінологія є загально визнаною та коректною. Пояснення основних понять містить один із підрозділів роботи. Стиль викладу результатів, отриманих у ході дослідження, нових наукових положень, висновків та рекомендацій чіткий та зрозумілий.

7. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації. Дисертація Вікторії Михайлівни Дяченко “Наукова та культурно-просвітницька діяльність Олександра Цинкаловського” є загалом завершеним і самостійним науковим дослідженням, результати якого мають цінність і наукове значення для подальшого вивчення історії України, у тому числі Волині, історичного краєзнавства. Робота

відповідає чинним вимогам, які висуває Міністерство освіти і науки України до такого типу робіт.

8. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Вікторії Михайлівни Дяченко “Наукова та культурно-просвітницька діяльність Олександра Цинкаловського” повністю відповідає спеціальності 032 “Історія та археологія”, що забезпечують предметна область та основні методи дослідження.

9. Зауваження та рекомендації. Дисертаційна робота Вікторії Дяченко не позбавлена окремих моментів, що потребують обговорення та уточнення.

Зайвим у вступній частині роботи є положення про особистий внесок авторки у проведене комплексне дослідження. Адже воно виконувалося одноосібно, без залучення співавторів.

На нашу думку, потрібно чітко розмежувати дефініції «культурно-просвітницька діяльність», «громадська діяльність» та «громадсько-політична діяльність», які вживаються стосовно постаті Олександра Цинкаловського. Авторка невинувато змішує їх, підміняючи один одним, вживає їх нерозбірливо; між тим тема роботи стосується лише культурно-просвітницької діяльності, яка є суттєво вужчою, ніж два інші наведені поняття.

Вікторія Дяченко розглядає історіографію питання у блоках: дорадянська, діаспорна та сучасна. Розпочинає свій аналіз авторка з рецензії, вміщеної у «Житті і Знанні» сучасником під криптонімом Вв. На нашу думку, цю рецензію можна розглядати складовою джерельної бази роботи. Водночас, висновок дисертантки про відсутність всебічного та комплексного аналізу наукової та культурно-просвітницької діяльності не викликає сумніву.

У підсумковому абзаці характеристики історіографії відсутній висновок про те, які з проблем наукової і культурно-просвітницької діяльності Олександра Цинкаловського потребують вивчення. Між тим, на ці аспекти авторка дисертації звертає увагу у подальшому тексті дисертації.

У роботі зустрічаються стилістичні та граматичні огріхи, помилки. Так, не уніфіковано вживання ініціалів та повних імен тих осіб, які згадані у тексті. Тож текст дисертації вимагав би ретельнішої вичитки і редагування.

Зустрічаються неточності у оформленні списку використаних джерел. Рівно ж потребує пояснення та уточнення поділ на категорії цього ж списку використаних джерел.

Здобувачем було враховано більшість основних рекомендацій, висловлених рецензентами у процесі попередніх обговорень роботи. Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не зменшують її наукової новизни та практичної значимості. Тому робота може бути представлена в спеціалізовану вчену раду для наступного офіційного захисту.

10. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим “Порядком проведення експерименту із присудження ступеня доктора філософії”. Дисертаційна робота Вікторії Михайлівни Дяченко на тему: “Наукова та культурно-просвітницька діяльність Олександра Цинкаловського” повністю відповідає вимогам пунктів 9–15 “Порядку проведення експерименту із присудження ступеня доктора філософії” Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р.

11. Кількість наукових публікацій, повнота опублікованих результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Матеріали, отримані дисертантом у ході виконання досліджень, викладені у 14 наукових працях, з яких 5 статей опубліковано у фахових виданнях України та 1 – у виданні країни-члена Європейського Союзу. Основні положення дисертаційної роботи апробовані та обговорені на 10 наукових конференціях та інших заходах.

12. Результати перевірки роботи на академічний плагіат. У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Перевірку проведено сертифікованою програмою Unicheck.

Результати дисертації апробовано на засіданні фахового семінару № 1 від 12.10.2021 р. За результатами засідання фахового семінару ухвалено затвердити позитивний висновок рецензентів щодо рекомендації до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційної роботи Вікторії Михайлівни Дяченко на тему “Наукова та культурно-просвітницька діяльність Олександра Цинкаловського” на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 “Гуманітарні науки” за спеціальністю 032 “Історія та археологія”.

Дисертаційна робота рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 032 “Історія та археологія”.

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри музеєзнавства,
пам’яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

Волинського національного університету
імені Лесі Українки

С. В. Гаврилюк — С. В. Гаврилюк

кандидат історичних наук, професор
кафедри історії України та археології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

М. М. Кучерепа

М. М. Кучерепа

ПІДПИС *Гаврилюк С.В.*
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар університету
* 22 * 10 2021 р.

Кучерепа М.М.
Кучерепа А.С.